

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
Природничий факультет
Міністерство науки і вищої освіти Республіки Польща
Поморська академія у Слупську
Інститут біології та охорони довкілля

Перша міжнародна конференція молодих учених
«ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ»

Харків, 19-20 квітня 2018 року

виявилася кількісно група з вище середнього рівнем розпізнання емоцій, вона була найбільш чисельною (38%). У групі із середнім рівнем розпізнання емоцій було на 11,81% менше досліджуваних, ніж у групі із вище середнього рівнем даної емоційної складової інтелекту.

Таким чином, як показали результати досліджень, відмічено достатньо високий рівень розпізнання емоціями. Кількість досліджуваних у групі з високим рівнем управління емоціями менша за групу з низьким рівнем розпізнання емоцій на 1,7 %. Високий рівень розпізнання емоцій обумовлює уникнення конфліктів, стресів, низьку тривожність. Питання вивчення тривожності є актуальним (Коц С.М., 2016; Коц В.П., 2015). Таким студентам легко контактувати та спілкуватися, легше впоратись із хвилюванням у складних начальних ситуаціях.

Сопот В.В., Комісова Т.Є.
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ
УСПІШНОСТІ СПОРТСМЕНІВ-БАСКЕТБОЛІСТІВ З УРАХУВАННЯМ
ГЕНЕТИЧНИХ МАРКЕРІВ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Проблема відбору є однією з центральних в спорті. Однак, як показує практика, його ефективність порівняно невисока. Це пов'язано з тим, що при складанні прогнозу успішності спортсмена і проведенні багатоступінчастого відбору тренери та педагоги базуються, в основному, на знанні тренувальної ефективності та результативності змагальної діяльності спортсменів. При цьому не враховуються генетичні задатки спортсмена, які лімітують рівень його досягнень і швидкості росту спортивної майстерності. Також прогнозування індивідуальної успішності в спорті на всіх етапах багаторічного тренувального процесу здійснюється переважно з урахуванням наявних фенотипічних властивостей організму спортсменів, що знижує точність прогнозування.

Незважаючи на розвиток за останні роки нової галузі спортивної генетики, її досягнення до сих пір практично не використовуються в процесі відбору. Разом з тим, встановлено, що серед спортсменів-баскетболістів є значні відмінності в тренуванні. Це відмінності як у рівні, так і в швидкості досягнення високих результатів у спорті.

Неадекватний вродженим особливостям вибір виду спорту і стилю змагальної діяльності призводить до уповільнення і припинення росту спортивної майстерності.

На початкових етапах спортивного відбору і орієнтації прогнозування майбутньої успішності спортсмена вважається неможливим, так як ігноруються генетичні маркери, що дозволяють оцінити природні задатки спортивних здібностей в будь-якому віці. Відповідно, знання генетичних маркерів є важливою умовою грамотного проведення спортивного відбору.

Таким чином, пропонується розрізняти наступні ступені інтегральної фізичної підготовки з використанням генетичних маркерів. Перший ступінь - загальна фізична підготовка, без урахування типових і індивідуальних особливостей спортсменів. У міру вдосконалення фізичної та техніко-тактичної підготовленості спортсменів і підвищення рівня їх тренуваності виникає необхідність в індивідуалізації тренувального процесу, і спортсмени переходять на новий ступінь - інтегральну фізичну підготовку з максимальним урахуванням генетично детермінованих особливостей спортсменів і виділенням індивідуально виражених «сильних» сторін їх підготовленості.

За результатами теоретичних досліджень складений комплекс найбільш інформативних показників. Серед них найбільш дослідженими є генетичні маркери (Абрамова, 1995). До них входять дерматогліфічні, морфометричні особливостей будови руки, групи крові, показники тренуємої спортсменів та перелік генів асоційованих з м'язовою діяльністю, які дозволяють удосконалити точність прогнозів індивідуальної успішності спортсменів. Генетичні маркери, які фенотипічно проявляються в ранньому віці людини і практично не змінюються протягом всього життя, а з іншого — генетично

обумовлені в розвитку здібності (ознаки, функції, властивості), які фенотипічно формуються тільки у зрілому віці. За особливостями формування першої групи ознак, очевидно можна робити прогноз майбутнього прояву ознак другої групи (Сергієнко, 2009).

Маркерами є стійкі ознаки організму, жорстко пов'язані з його генотипом, за якими можна судити про ймовірність прояву іншої, важко визначається характеристики організму, і досить легко визначаються. Генетичні маркери мають жорстку генетичну детермінованість, повністю проявляються і добре виражені в наступних поколіннях, вони практично мало залежать від факторів зовнішнього середовища і не змінюються протягом життя.

Генетичні маркери використовуються в індивідуальному прогнозі розвитку певної ознаки (чи в цілому рухової обдарованості) в системі спортивного відбору. Найбільш популярними тут є морфологічні генетичні маркери. Серед них найбільш дослідженими є дерматогліфічні генетичні маркери (Бубнов, 1998). Серологічні і морфометричні маркери особливостей будови руки потребують ще значної розробки. Тому актуальною, на наш погляд, є вивчення проблеми асоціації груп крові системи АВ0 і психомоторики людини. За останні роки накопичені дані про роль окремих груп крові (системи еритроцитарних антигенів АВ0, лейкоцитарних антигенів HLA та ін.), як важливих вроджених ознак організму - так званих генетичних маркерів.

Метою роботи є виявлення схильності до занять баскетболом за допомогою генетичного маркеру, а саме групи крові, для подальшого формування програми розвитку здібностей.

Нами обстежені вибірки спортсменів-баскетболістів з обласного лікарсько-фізкультурного диспансеру, факультету фізичного виховання та спорту, а також з команд, що приїздили на змагання з баскетболу у Харків та юнаків – не спортсменів ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Вік обстежуваних юнаків становив від 16 до 21 року. У дослідженні взяли участь 127 спортсменів баскетболістів та 115 юнаків не спортсменів.

За результатами дослідження встановлено, що 12% спортсменів-баскетболістів і 10% юнаків контрольної групи мають 0(I) групу крові. Спортсменів-баскетболістів з А(II) групою крові становить 26%, у юнаків, що не займаються баскетболом, друга група крові зустрічалася у 66%. В(III) група крові характерна для 53% баскетболістів, тоді як для юнаків контрольної групи – лише для 21%. АВ (IV) групу крові мають 9% спортсменів-баскетболістів і 3% юнаків, що не займаються спортом.

Отже результати досліджень свідчать, що серед баскетболістів найбільш характерною є В(III) група крові, тому у перспективних баскетболістів серологічним маркером може бути В (III) група крові.

Стадник Н.М., Зайцева О.М., Коц В.П.
ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМПАТІЇ ЯК ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТУ
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Поняття «емоційний інтелект» приймається як те, що пов'язане з соціальним інтелектом. Розробка питання соціального інтелекту проводилась такими дослідниками, як Дж. Гілфорд, Х. Гарднер і Г. Айзенк (Дегтярев А. В. 2012). Ми згодні, що емоційний інтелект хоч і тісно пов'язаний з соціальним інтелектом, але має свою специфіку. Тому ці два поняття можуть бути представлені, як пересічні області (Ушаков Д. В., 2005). Узагальнюючи погляди вчених можна сказати, що емоційний інтелект – стійка ментальна здатність, частина великого класу ментальних здібностей. Емоційний інтелект можна розглядати, як підструктура соціального інтелекту. У структуру емоційного інтелекту входять здатність до усвідомленої регуляції емоцій, розуміння (осмислення) емоцій, асиміляції емоцій в мисленні, розрізнення і вираження емоцій. У теоретичному плані концепція емоційного інтелекту відображає ідею єдності афективних та інтелектуальних процесів (Селюкова, 2015). Успішність людини залежить від різних факторів. Успішність людини в різних сферах життя і діяльності, як показують практичні дослідження має певний зв'язок з вираженістю